

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ОФІЦЕРСЬКОГО КОРПУСУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)

Дослідження проведено на основі широкого кола опублікованих та відомчих документів, які сприяли опису історичного процесу розвитку системи формування офіцерського складу Збройних Сил України та проблем, які виникали при її становленні. В статті здійснено узагальнення кількісно-якісних характеристик офіцерського складу, розпочинаючи з проголошення незалежності України.

На основі системного підходу та застосування наукових методів проведено оцінювання діяльності керівного складу Збройних Сил України та їх внесок в процес становлення та розвитку офіцерського корпусу в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в аналізі передумов становлення та розвитку офіцерського корпусу Збройних Сил України, їх всебічній оцінці, а також розроблених висновках щодо удосконалення нормативно-правової бази.

Ключові слова: офіцерський корпус, чисельність, Збройні Сили України.

Постановка проблеми та її актуальність. Для сучасного етапу розвитку Збройних Сил України на основі спроможностей, трансформації системи об'єднаного керівництва силами оборони та військового управління у Збройних Силах України, набуття взаємосумісності зі збройними силами провідних країн світу, інтенсифікації розвитку нових форм застосування збройних сил зростає роль та відповідальність офіцерського складу, національних особливостей та історичних традицій офіцерського корпусу Збройних Сил України (*Про трансформацію системи об'єднаного керівництва..., 2019: 1*).

Передумови становлення та розвитку офіцерського корпусу Збройних Сил України мають широкий суспільний та політичний інтерес, а також і великий громадянський резонанс. Особлива актуальність цієї проблеми постала після проголошення незалежності України в контексті планового скорочення чисельності офіцерського складу Збройних Сил, під час якого необхідно було узгодити з сучасними вимогами структуру та якість офіцерського корпусу, сформувані офіцерський корпус нового типу.

Дрок Людмила Володимирівна, доцент кафедри військової підготовки, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ.

© Дрок Л. В., 2020

Процес формування офіцерського корпусу Збройних Сил України супроводжувався значним зменшенням чисельності особового складу. Важливою передумовою для вирішення кадрових питань було визначення перспективних структур Збройних Сил України. Розроблялися і впроваджувалися відповідні штати військових частин, з'єднань, об'єднань, установ Збройних Сил України, в яких було закладено вимоги до співвідношень між різними категоріями особового складу, в тому числі між старшими і молодшими офіцерами, які визначалися відповідними керівними документами.

З огляду на потребу формування сектору безпеки варто більш ретельно проаналізувати проблеми, які виникали перед офіцерським складом на етапі становлення професійної армії незалежної України, зупинитися на проблемах формування основи національного війська – офіцерського корпусу, маючи за мету сприяти ефективності, реальній об'єктивності щодо оцінки цього процесу для більш детального вивчення та ефективного врахування в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні існує значний масив дисертаційних робіт, присвячений дослідженню офіцерського корпусу Збройних Сил України. Серед наукових розробок, що висвітлюють систему підготовки військових кадрів, досліджують історію її становлення та розвитку, привертає увагу праця В. Колесник (*Колесник, 2001*), що є найбільш фактологічно наповненою щодо підготовки офіцерських кадрів у системі вищих військових навчальних закладів. Певний доробок, присвячений питанням становлення та розвитку в Україні системи підготовки офіцерських кадрів для інженерних військ, знаходимо в роботі Р. Колоса (*Колос, 2004*). Історичні аспекти соціального захисту військовослужбовців Збройних Сил України досліджував С. Корольов (*Корольов, 2006*), однак наукові розробки розкривають історію розвитку Збройних Сил України та оцінюють формування офіцерського складу однобоко й упереджено, що нівелює наукову істину з огляду переваг і проблем військових реформ Збройних Сил, не дозволяють дослідити систему формування офіцерського складу та її розвиток комплексно.

Статистичні дослідження формування офіцерського корпусу та обґрунтування причин скорочення чисельності офіцерських посад через призму змін в нормативно-правових документах представлені в працях В. Машталіра (*Машталір, 2008, 2009а, 2009б, 2010в, 2012*).

Однак, для об'єктивного висвітлення перебігу формування офіцерського корпусу Збройних Сил України цих розвідок недостатньо.

Мета статі – дослідити передумови становлення та розвитку офіцерського корпусу Збройних Сил України, проаналізувати динаміку зміни чисельності офіцерських посад та визначити проблеми, які виникали при становленні офіцерського корпусу українського зразка після проголошення незалежності України.

Вклад основного матеріалу дослідження. У 1991 році наша держава отримала у спадок чи не найпотужніше угруповання військ. На озброєнні знаходились на той час сучасні зразки озброєння і військової техніки, в тому числі і ядерна зброя. В Україні тодішнє угруповання військ мало у своєму складі три військові округи – Київський, Одеський, Прикарпатський, а також Чорноморський флот. На теренах України дислокувались 3 загальновійськові та 2 танкові армії, армійський корпус, чотири повітряних армії, окрема армія протиповітряної оборони (9 бригад ППО), 43 ракетна армія стратегічних ядерних сил СРСР, Чорноморський флот з корабельним складом понад 850 суден (бойових кораблів, катерів та суден забезпечення, у т.ч. унікальні судна «Академік Сергій Корольов» та флагман космічного флоту – «Космонавт Юрій Гагарін»), два вузли системи попередження про ракетний напад, інші військові формування (*Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України..., 2019: 13*).

Загальна чисельність особового складу становила понад 800 тис.; понад 9 тис. од. танків, понад 11 тис. од. броньованих машин піхоти та десанту, близько 3 тис. літальних апаратів, з яких 1090 – бойові літаки (винищувачі Су-27, МіГ-29; бомбардувальники Су-24М, штурмовики Су-25; стратегічні важкі бомбардувальники – 25 од. Ту-95МС і 19 од. Ту-160, а також 240 од. інших бомбардувальників, зокрема бомбардувальники Ту-22 різних модифікацій; розвідувальні Су-24МР, військово-транспортні літаки тощо), 900 вертольотів (ударні Мі-24, багатоцільові Мі-8 тощо; з яких 330 – бойові), понад 850 кораблів та суден забезпечення (*Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України..., 2019: 14*).

Чорноморський флот колишнього СРСР на грудень 1991 р. становив майже 10% у структурі Військово-Морських Сил СРСР. Головною морською базою був Севастополь, а пункти базування

окремих з'єднань та частин розташовувалися поза межами території України, зокрема Каспійська флотилія, Середземноморська (база у м. Тартус, Сирія). До організаційно-штатної структури Чорноморського Флоту колишнього СРСР входило більш як 1300 з'єднань, частин, підрозділів та установ. Корабельний склад налічував: 105 бойових кораблів, 69 бойових катерів, 48 кораблів спеціального призначення, 191 морське судно забезпечення, 470 катерів та рейдових суден забезпечення (883 надводних судна загальною вдовантажністю близько 560 000 т) (*Інформація про обставини втрати Україною управління..., 2019: 1*).

За Угодою між Україною та Російською Федерацією про параметри поділу Чорноморського флоту від 28.05.1997 року, з 525 бойових кораблів, катерів, суден забезпечення Чорноморського флоту (за виключенням кораблів та катерів пункти базування яких були поза межами території України, зокрема Каспійська флотилія, Середземноморська (база ум. Тартус, Сирія), що були включені до розподілу, Російська Федерація отримала 388 суден, до складу Військово-Морських Сил України увійшло 137 суден, з яких: 30 бойових кораблів і катерів, 6 кораблів спецпризначення, 62 судна забезпечення, 17 пошуково-рятувальних суден, 21 гідрографічне судно і катери (*Інформація про розподіл військових кораблів та суден..., 2019: 10*).

У 1991 році Україна була потужною ядерною державою, отримавши третій після США та Російської Федерації ядерний арсенал. Кістяк цього арсеналу становили шість дивізій 43-ї ракетної армії колишнього СРСР. На початок 1994 року на озброєнні 43-ї ракетної армії було 176 ракетних комплексів типу «ОС» («Окремий старт»), що мали на озброєнні 130 ракет класу РС-18 «Стілет» (SS-19) та 46 ракет класу РС-22 «Скальпель» (SS-24). Разом – 1 240 боєголовок із стратегічними зарядами, всього ж на озброєнні перебувало 1 272 ядерні боєголовки. Україна мала також щонайменше 2 883 одиниці тактичної ядерної зброї. Українським ракетникам залишилися в спадок від СРСР оперативно-тактичні комплекси Р-300 з дальністю ураження до 300 км і тактичні комплекси «Точка» і «Точка-У» з дальністю стрільби 70 – 120 км. Вони могли нести тактичні ядерні заряди малої та середньої потужності (*Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України..., 2019: 15*).

Оборонний бюджет Радянського Союзу на 1990 рік становив 70 млрд 993 млн карбованців. На наступний рік військовий бюджет був запланований в сумі 105,6 млрд карбованців, 17% від всіх видатків на військо передбачалося для України (*Шлык, 2001: 2*).

Для забезпечення Збройних Сил СРСР офіцерським складом була створена доволі розгалужена, потужна та всебічно забезпечена система військової освіти. Частина загальної системи вищої військової освіти СРСР знаходилася на території України: 34 військово-навчальних заклади (2 військові академії, 30 вищих та 2 середніх військових училища) і 73 військові кафедри вищих цивільних навчальних закладів України, де здійснювалася військова підготовка студентів за програмою офіцерів запасу (*Сенюк, 2014: 10*). Загальна чисельність особового складу в системі військової освіти складала близько 200 тис. осіб. Щорічний випуск військових навчальних закладів становив більше 10 тис. кадрових офіцерів і понад 30 тисяч офіцерів запасу, що приблизно у 2 рази більше, ніж потрібно для Збройних Сил України з прийнятою на той час їх чисельністю в 450 тис. осіб (*Мауталір, 2012: 276*). Адміністративний контроль за діяльністю військово-навчальних закладів, розробку пропозицій з організації навчальної та методичної роботи, підготовки науково-педагогічних кадрів і вдосконалення системи військової освіти було покладено на Головне управління військово-навчальних закладів Міністерства оборони СРСР (*Сенюк, 2014: 9*).

24 серпня 1991 року Верховна Рада України прийняла постанову "Про військові формування на Україні", ухвалила рішення про взяття під свою юрисдикцію усіх розташованих на українських теренах військових формувань Збройних Сил колишнього СРСР та про створення одного з ключових відомств – Міністерства оборони України. Так шляхом переформування військ Київського, Одеського, Прикарпатського військових округів, окремої армії протиповітряної оборони, повітряних армій і Чорноморського флоту було створено Збройні Сили України.

Очевидно, що це військове формування ще не відповідало потребам відродженої України ані за своєю структурою, ані за системою управління та наявними військовими спеціальностями. Воно було певною мірою тягарем для бюджету держави. Необхідна була нормативно-правова база, яка б забезпечила функціонування Збройних Сил України.

Наша держава з перших днів будівництва власної армії прагнула досягти певного балансу основних чинників, які визначають боєздатність армії і флоту, тому на першому етапі формування Збройних Сил України виникла потреба створення правової бази їх функціонування у державі, відпрацювання механізмів реалізації законів та інших рішень з оборонних питань і організації органів воєнного управління. У рішенні цього завдання вирішальну роль відігравали кадрові органи (*Дашкевич, 2012: 63*).

Основні зусилля кадрової політики в Збройних Силах України були спрямовані на забезпечення належного рівня і якості укомплектованості офіцерських посад висококваліфікованим особовим складом. Тому після проголошення незалежності України, з метою вдосконалення кадрової політики у Збройних Силах, а також для оптимізації співвідношення молодших та старших офіцерів необхідно було внести зміни до нормативних документів щодо встановлення фіксованої чисельності офіцерів у кожному військовому званні, зміни щодо необхідності законодавчого встановлення мінімальних термінів вислуги у військовому званні, максимальних термінів перебування у військовому званні та граничного віку перебування на військовій службі офіцерів різних категорій.

Основна увага на шляху реалізації цих завдань була зосереджена на внесенні змін до діючих на той час нормативно-правових актів СРСР та прийняття низки власних законодавчих актів, що визначали перспективи розвитку Збройних Сил України.

Одним із перших законодавчих актів був Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу” від 25 березня 1992 р. № 2233-ХІІ. Саме з цього Закону України розпочався процес формування власного офіцерського корпусу Збройних Сил держави. Піонерами в нормативно-правовому забезпеченні укомплектованості офіцерських посад були інші законодавчі акти, найбільш вагомі такі:

Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2011-ХІІ “Про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей”;

Указ Президента України від 5 квітня 1992 р. № 209 “Про невідкладні заходи по будівництву Збройних Сил України”;

Указ Президента України від 13 травня 1993 р. № 174 “Про тимчасові положення про проходження військової служби громадянами України”;

Указ Президента України від 7 жовтня 1993 року № 429 “Про продовження строку дії статті 2 Указу Президента України від 13 травня 1993 року № 174”;

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 р. № 393 “Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їхніх сімей”;

Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 1992 р. № 490 “Про реформу системи військової освіти”;

Постанова Кабінету Міністрів України від 31 березня 1992 року № 161 “Про грошове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України”;

Постанова Верховної Ради України від 19 жовтня 1993 р. № 3529-ХІІ “Про Воєнну доктрину України”;

Спільний наказ Міністра оборони України та Міністра освіти України від 1 грудня 1993 р. № 280/416 “Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних та наукових кадрів у Збройних Силах України”;

Директива Міністра оборони України від 14 квітня 1994 р. № Д-20 “Про організацію підготовки офіцерського складу оперативно-стратегічного, оперативно-тактичного та тактичного рівнів у військових навчальних закладах Міністерства оборони України”;

Постанова Кабінету Міністрів України від 19 травня 1994 р. № 325 “Про перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням і спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій” (*Маишталір, 2009а: 23-24*).

Аналіз показників, наведених у праці (*Маишталір, 2009в: 183*) показує, що чисельність посад офіцерського складу Збройних Сил України до 2005 року зменшилася практично в 4 рази.

Дослідженням динаміки чисельності офіцерських посад протягом перших років формування Збройних Сил України, виявлено, що у 1991 році розпочалося стрімке скорочення офіцерів, яке тривало до 1993 року, і зменшення склало близько 130 тис. посад,

що становить практично половину посад від чисельності офіцерських посад, що залишилися у Збройних Силах України від Радянської Армії.

У 1994 році відмічається призупинення скорочення як офіцерських посад, так і особового складу. Доцільно зазначити, що 1994 рік став завершальним в процесі переміщення військових кадрів як в інші держави колишнього СРСР, так і в Україну. За період 1991 по 1994 рр. понад 25 тис. військовослужбовців повернулися до України, тому 1995 рік набуває тенденції до зростання. Прикладом є збільшення на понад 16 тис. штатних одиниць в 1995 році кількості посад офіцерського складу, що склало збільшення на 15% (*Машиталір, 2009в: 184*). Розпочинаючи з 1995 року, спостерігалася лише динаміка різкого зменшення кількості офіцерських посад, прикладом є період 2001 – 2005 рр. коли загальна штатна чисельність особового складу Збройних Сил була скорочена майже на 171 тис. посад: з них генералів – на 138, офіцерів – на 29,3 тис. (*Біла книга 2005: оборонна політика України, 2006: 12*).

Аналізуючи динаміку співвідношення старших та молодших офіцерів в 2004–2005 рр., можливо відмітити значний відтік молодших офіцерів та створення певної диспропорції офіцерського корпусу. Так, якщо загальна укомплектованість Збройних Сил України офіцерами у 2004 р. становила 92,2%, то посади командирів взводів були укомплектовані лише на 65,5%. Стан укомплектованості Збройних Сил України офіцерами в 2005 році характеризувався такими співвідношеннями старших і молодших офіцерів: 46,87% і 53,13% – за штатними категоріями та 47,1% і 52,9% – за обліковим складом (*Романченко & Денсжкін & Мороз, 2006: 14*).

Диспропорція співвідношення посад молодших та старших офіцерів 1,03:1 та потреба у співвідношенні посад вказаних категорій 1,5:1 були основними проблемами на шляху реформування Збройних Сил України, які не вдалося вирішити за попередні роки становлення та розвитку Збройних Сил України (*Біла книга 2005: оборонна політика України, 2006: 24*).

Отже, проведений аналіз показників чисельності офіцерського складу Збройних Сил України у період з 1991 по 2005 рр. вказує на дисбаланс співвідношення категорій старших та молодших офіцерів Збройних Сил України протягом 1991-2005 рр., що підтверджується, перш за все, диспропорцією співвідношення

між старшими та молодшими офіцерами; скороченням чисельності особового складу Збройних Сил та збільшенням кількості старших офіцерів в порівнянні з молодшими та станом укомплектованості Збройних Сил України офіцерами.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що відповіді та пояснення, які характеризують співвідношення категорій старших та молодших офіцерів Збройних Сил України протягом 1991 – 2005 рр., полягають в дії внутрішніх чинників на комплектування Збройних Сил України особовим складом, зокрема, офіцерським складом.

З'ясування історичних передумов при статистичному аналізі співвідношення старших та молодших офіцерів протягом 1991 – 2005 рр. дозволить виявити та детально дослідити процес формування та становлення офіцерського корпусу Збройних Сил України, розкрити нове бачення та історичні факти, які раніше були невідомі.

Саме за допомогою дослідження співвідношення між категорія офіцерського складу можливо дати відповідь стосовно проведення оптимізації офіцерського корпусу і структури ЗС України на сьогодні.

Попередній аналіз динаміки скорочення офіцерського складу Збройних Сил України протягом 1991 – 2005 рр. дозволяє стверджувати про відсутність наукових обґрунтованих методів оцінки кількісно-якісного складу офіцерського корпусу Збройних Сил України, встановлення та підтримання оптимальних співвідношень між старшими та молодшими офіцерами, прогнозування ефективної структури Збройних Сил України.

Удосконалення кадрової політики в Збройних Силах України – важливий політичний та управлінський захід, що пов'язаний з усім комплексом демократичних перетворень в Україні, включаючи формування цивілізованого суспільства, ринкової економіки та правової держави.

Висновки. Таким чином, проходження служби офіцерським корпусом після проголошення незалежності України – складний історичний процес, який супроводжувався значним зменшенням чисельності особового складу. Важливою передумовою для вирішення кадрових питань проходження служби офіцерським корпусом було визначення перспективних структур Збройних Сил України. З цією метою необхідно було розробити і впровадити в

повсякденну діяльність відповідні штати військових частин, з'єднань, об'єднань, установ Збройних Сил України, в яких були б закладені і вимоги до співвідношень між різними категоріями особового складу, в тому числі і співвідношення між старшими і молодшими офіцерами.

Використані посилання

Біла книга 2005: оборонна політика України (2006). Київ. Заповіт, 134 с.

Гібридна війна в Україні: думки експертів (2019). [online] Available from <http://polonews.in.ua/aktualnosci/polityka/gibridna-vijna-v-ukrajinidadumki-ekspertiv.html> [Accessed 01.03.2020].

Дашкевич О. І. (2012). Метод періодизації як інструмент історичного дослідження діяльності кадрових органів Збройних Сил України з питань комплектування посад вищого офіцерського складу (1991–2011). *Воєнно-історичний вісник*, Вип. 3 (5), С. 62–74.

Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для проведення розслідування відомостей щодо фактів розкрадання в Збройних Силах України та підриву обороноздатності держави у період з 2004 по 2017 роки: перша частина. Доступно <https://www.ukrmilitary.com/2019/06/rozkradannya-zvit-1.html> [Дата звернення 01.03.2020].

Інформація про обставини втрати Україною управління над Чорноморським флотом колишнього СРСР, обставини його поділу між Україною та РФ та факти, що свідчать про наявність ознак розкрадання військового майна флоту. Доступно <https://www.ukrmilitary.com/2019/06/tsk-dodatok1.html> (Дата звернення 01.03.2020).

Інформація про розподіл військових кораблів та суден Чорноморського флоту, військової техніки та озброєння між Україною та Російською Федерацією (згідно з Угодою між Україною та Російською Федерацією про параметри поділу Чорноморського флоту від 28.05.1997 року), а також інформація про рух корабельного складу ВМС України. Доступно <https://www.ukrmilitary.com/2019/06/tsk-dodatok2.html> (Дата звернення 01.03.2020).

Колесник В. А. (2001). *Підготовка офіцерських кадрів у Національній академії оборони України 1992–1999 рр.* Київ, Національна академія оборони України, 170 с.

Колос Р. Л. (2004). *Підготовка офіцерських кадрів для Збройних Сил України за досвідом Військово-інженерного інституту 1991–2000 рр.* Київ, Національна академія оборони України, 187 с.

Корольов С. С. (2006). *Соціальний захист військовослужбовців Збройних Сил України (1991–2005 рр.): історичний аспект*. Київ, Національна академія оборони України, 190 с.

Машталір В. В. (2008). Проблеми формування офіцерського складу Збройних Сил України в перехідний період становлення професійної армії. *Чотирнадцята Всеукраїнська конференція молодих істориків освіти, науки і техніки та спеціалістів: матеріали наукової конференції*, С. 130–134.

Машталір В. В. (2009а). До історії створення нормативно-правової бази регулювання діяльності офіцерського складу Збройних Сил України. *Питання історії науки і техніки*. Вип. 2 (10), С. 22–24.

Машгалір В. В. (2009б). З історії становлення офіцерського корпусу Збройних Сил України. *Актуальні питання науки і техніки*: матеріали 8-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції, С. 72-73.

Машгалір В. В. (2009в). Основні етапи формування офіцерського корпусу Збройних Сил України. *Історія української науки на межі тисячоліть*. Вип. 40. С. 180-185.

Машгалір В. В. (2012). Радянська спадщина та її вплив на формування офіцерського корпусу українського зразка після проголошення незалежності України. *Сухопутні війська Збройних Сил України: історія, сучасність, розвиток (до 20-річчя Збройних Сил України)*: матеріали науково-практичної конференції, С. 275–276.

Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради України від 24 серпня 1991 р. № 1427-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. С. 502.

Про трансформацію системи об'єднаного керівництва силами оборони та військового управління у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 29 березня 2019 року № 141. (2019) [online] Доступно http://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/141_nm_2019.pdf. [Дата звернення 01.03.2020].

Романченко І. С., Денежкін М. М., Мороз В. М. (2006). До визначення раціонального співвідношення старших і молодших офіцерів у складі Збройних Сил України. *Наука і оборона*, № 1. С. 14–19.

Сенюк О. В. (2014). Історичні етапи формування та розвитку військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. Вип. № 1 (9). С. 1–11.

Шлыков В. (2001) Что погубило Советский Союз? Американская разведка о советских военных расходах. *Военный вестник*, № 8. С. 1–17.

References

Dashkevych O. (2012). The method of periodization as a tool of historical research of activity of personnel bodies of the Armed Forces of Ukraine on the issues of manning the positions of senior officers (1991–2011)]. *Military-Historical Bulletin*. 3(5). pp. 62-74.

Hybrid War in Ukraine: Expert Opinions (2014). Available from <http://polonews.in.ua/aktualnosci/polityka/gibridna-vijna-v-ukrajinidumki-ekspertiv.html> [Accessed 01.03.2020].

Information on the circumstances of Ukraine's loss of control over the Black Sea Fleet of the former USSR, the circumstances of its division between Ukraine and the Russian Federation, and facts showing the presence of signs of theft of naval property. Available from <https://www.ukrmilitary.com/2019/06/tsk-dodatok1.html>. [Accessed 01.03.2020].

Information on the distribution of warships and ships of the Black Sea Fleet, military equipment and armaments between Ukraine and the Russian Federation (according to the Agreement between the Ukraine and the Russian Federation on the parameters of the division of the Black Sea Fleet of May 28, 1997), as well as information on the movement of the naval composition of the Ukrainian Navy. Available from <https://www.ukrmilitary.com/2019/06/tsk-dodatok2.html>. [Accessed 01.03.2020].

Kolesnyk V. A. (2001). *Training of officers in the National Defense Academy of Ukraine 1992-1999*. Kyiv, National Defense Academy of Ukraine, 170 p.

Kolos R. L. (2004). *Training of officers for the Armed Forces of Ukraine based on the experience of the Military Engineering Institute 1991-2000*. Kyiv, National Defense Academy of Ukraine, 187 p.

Korolov S. S. (2006). *Social protection of military personnel of the Armed Forces of Ukraine (1991-2005): historical aspect*. Kyiv, National Defense Academy of Ukraine, 190 p.

Mashtalir V. V. (2008). Problems of formation of officers of the Armed Forces of Ukraine in the transition period of formation of a professional army. *Fourteenth All-Ukrainian Conference of Young Historians of Education, Science and Technology and Specialists: Materials of Conference*, Kyiv, 130-134 pp.

Mashtalir V. V. (2009). History of the formation of the officer corps of the Armed Forces of Ukraine. *Topical issues of science and technology: materials of the 8th All-Ukrainian. Research Practice Conference*. Kyiv. 72-73 pp.

Mashtalir V. V. (2009). The main stages of formation of the officer corps of the Armed Forces of Ukraine. *History of Ukrainian science at the turn of the millenniums*. № 40. 180-185 pp.

Mashtalir V. V. (2009). To the history of creation of the legal framework for regulating the activity of the officers of the Armed Forces of Ukraine. *Questions of history of science and technology*. Vol. 2 (10), pp. 22-24.

Mashtalir V. V. (2012). The Soviet legacy and its influence on the formation of the officers' corps of the Ukrainian sample after the declaration of independence of Ukraine. *Land Forces of the Armed Forces of Ukraine: History, Present, Development (to the 20th Anniversary of the Armed Forces of Ukraine)*: materials of scientific-practical conference. 2012. pp. 275-276.

On the declaration of independence of Ukraine: The resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of August 24 1991 № 1427-XII (1991) *Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrainy [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]*. № 38. P. 502.

On the Transformation of the Joint Defense and Military Command System in the Armed Forces of Ukraine: Ministry of Defense of Ukraine order № 141 of March 29, 2019 (2019). Available from http://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/141_nm_2019.pdf [Accessed 01.03.2020].

Report of the Temporary Investigation Commission of the Verkhovna Rada of Ukraine to Investigate Information on the Thefts in the Armed Forces of Ukraine and the Undermining of the State's Defense Capability from 2004 to 2017. Available from <https://www.ukrmilitary.com/2019/06/rozkradannya-zvit-1.html> [Accessed 01.03.2020].

Romanchenko I. & Dyenyehkin M. & Moroz M. (2006) To determine the rational ratio of senior and junior officers in the Armed Forces of Ukraine. *Science and defense*. Iss. 1. pp. 14–19.

Senyuk O. V. (2014). Historical stages of formation and development of military training of students in higher military educational establishments, military educational units of higher educational establishments of Ukraine. *Journal of the National University of Ostroh Academy. Series: The Law*. Iss. 1(9). pp. 1-11.

Shlykov V. (2001). What ruined the Soviet Union? US intelligence on Soviet military expenditures. *Military Gazette*. № 8. pp. 1-17.

The White Book 2005: Ukraine's defense policy (2006). *Kyiv, Zapovit*. 134p

Drok L.

BECOMING AND DEVELOPMENT OF THE OFFICER CORPS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE (end of XX - beginning of XXI century)

At the present stage of development, the Armed Forces of Ukraine are characterized by the transformation of the system of command, application, support of forces. Accordingly, the increasing importance of the officer corps in the conversion process increases.

The investigation of the prerequisites, formation and development of the officer corps of the Armed Forces of Ukraine is necessary for the formation of the security and defense sector.

The research was conducted on the basis of a wide range of published and departmental documents, which contributed to the description of the historical process of development of the system of formation of officers of the Armed Forces of Ukraine and the problems that arose during its formation. The article summarizes the qualitative and qualitative characteristics of the officers since the declaration of independence of Ukraine.

On the basis of a systematic approach and application of scientific methods, the activities of the leadership of the Armed Forces of Ukraine and their contribution to the process of formation and development of the officer corps in Ukraine were evaluated.

The regulatory and legislative documents that have influenced the aspects of development of the Armed Forces of Ukraine are considered, the indicators of the number of officers during the first years of formation of the Armed Forces of Ukraine are analyzed.

The scientific novelty of the obtained results is the analysis of the preconditions, the formation and development of the officer corps of the Armed Forces of Ukraine, their comprehensive assessment, as well as the elaborated conclusions on the improvement of the legal framework with regard to regulatory and legislative acts, which defined the prospects of development of the Armed Forces of Ukraine and aimed at ensuring the proper level and quality of staffing of highly qualified personnel.

Keywords: officer corps, number, Armed Forces of Ukraine.